

Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**

Yazı: **72**

KAP Kök Sözcüğü

Doç. Dr. Haluk BERKMEN

KAP sözü çok eski bir Türkçe sözcük olup hem doğu hem de batı dillerine Türkçeden geçmiştir. Dilimizde 'Kap' kök sözcüğü "kapayan, örten, kaplayan" anlamlarında hem Kap-Kacak (Tencere), Kapak, Kapı şekillerinde isim olarak, hem Kapamak, Kaplamak, Kapsamak Kapmak fiil şekillerinde kullanılmaktadır. Japonya adalarına M.Ö. 8,000lerde gelmiş Aynu halkının dilinde kap kök sözcüğü 'deri', Latince'de CAPELLİ 'şapka' (kapelli) olmuştur. ŞAPKA sözü Türkçeye Rusçadan girdiği söylenir. Oysaki aynen KAM sözünün ŞAMAN sözüne dönüşümünde olduğu gibi K→Ş dönüşümü ile 'kapak' veya 'kalpak' ŞAPKA'ya dönüşmüştür. Son hece AK'tan KA'ya değiştiğini görmekteyiz. Yani, şapka sözünün kökü de 'kap' kök sözcüğüdür. Fransızca şapkaya 'Chapeau' (Şapo) denir. Yazılışında Latince K okunan C harfini, söylenişinde ise şapkadaki Ş harfini bulmaktayız.

KAP kök sözcüğünü ayrıca "kapalı" anlamını da taşıdığından 'kulübe' (küçük ev) demek olan Latince KAPANNE sözünde bulmaktayız. Bu sözün Etrüsk evleri için kullanıldığı bilinmektedir. Fransızca kulübeye CABANNE (kaban) denir. Ayrıca bedeni örten uzun paltoya da KABAN dendiğini hatırlayalım. Küçük şapka KEP ve çobanları örten KEPENEK de yine 'kap' kök sözünden türer. Anadolu'daki Kapaodkya bölgesinin adı üzerine çeşitli yorumlat yapılmış olsa da, kanımca **Kapadı-Ok-Öyü** sözlerinden bitişerek oluştuğunu **22** sayılı **OKH Halkları** başlıklı yazımda söz ettim (1). Öyü sözü kadim bir Türkçe sözcük olan OY veya ÖY kök sözünün belirgin halidir. 'Köy' sözü OK-ÖY yani "Ok halkının yerleşim yeri" demektir. Nitelim 'Oymak' sözü halen belli bir yerleşim yeri olarak halen kullanılmaktadır. Kadim Asya toplumlarında kaplumbağa kutsal bir totemdi. Nedeni de kendi evini sırtında taşımasından ve bir bakıma çadırını taşıyan yarı göçerlere benzediğinden olabilir. Kaplumbağa sözünde de 'kap' kök sözcüğü bulunuyor. Yol kenarında bulunan kaplumbağa heykellerine bir adak sunulur ve bir küçük taş heykelin üzerine bırakılırdı. Bu hareketle "ben buradan geçtim ve sana dua ettim" mesajı verilmiş olurdu. Resimde kutsal kaplumbağa heykeli görülüyor. Kutsal hayvanlardan **50** sayılı **Asya'nın Kutsal Hayvanları** başlıklı yazımda söz ettim (2).

İskambil oyunlarında "kaput gitmek" hiç sayı almamak yani kartları ters yüz kapatmak anlamını taşıyor. Bu sözün Fransızca "capot" veya Almanca "kaputt" sözlerinden dilimize geçmiş olduğu sanılsa da, aslında 'kap' kök sözcüğünün Latince'den Fransızcaya ve Latinceye de Ön-Türk dili olan Etrüskçe'den geçtiği görüşündeyim. Almanca 'kaputt' sözü ise "bitti, yok oldu" anlamlarını taşır ki gene 'kap' kök sözcüğünü içerdiğinden doğu kökenli olduğunu tahmin ederim. Zira "tüm halklar" (Alle Man) anlamını içeren Alman toplulukları doğudan batıya göç etmişlerdir.

Arapçada p sesi yoktur. P yerine b sesini kullanırlar. 'Kap' kök sözcüğü Arapça "kabz" şekline dönüşmüştür ve kapmak fiilindeki gibi "ele geçirmek, elle tutmak, kavramak" anlamlarını taşır. Bir tabancanın da elle tutulan kısmına "tabancanın kabzası" denir. 'Kabız' sözünde de "tutmak, salmamak" anlamları bulunur.

Fransızca kesmek anlamına gelen "couper" (kupe) sözü de ele geçirmekle ve ayırmakla ilişkilidir. Bu sözü Latince "capua" şeklinde buluyoruz. Orta çağda İtalya yarımadasında birçok şehir devleti vardı. Bunlardan bir tanesi de Capua bölgesiydi. Altta MS 1000 yıllarında İtalya'nın feodal yapısını görüyoruz. Türkmen çadırına benzeyen Etrüsk mezarının resmini **25** sayılı **Asya Kökenli Barınaklar** başlıklı yazımda görebilirsiniz (3).

Etrüsklerden kalma birçok isim bu haritada görülüyor. Romanın güneyinde Capua, kuzeyinde ise Tuscany feodal şehir devletleri var. Tuscany adında Tur-Osk-Öyü kök sözcüklerini buluyoruz. Etrüsk yazısının Türk Orhun yazısından türediğini **16** sayılı **Gizemli Etrüsk Dili** başlıklı yazımda söz ettim (4). Capua bölgesinde, Napoli karşısında Capri adası bulunur ki, ayrı ve saldırılara kapalı anlamlarını içeren bu isimde de 'kap' kök sözcüğü bulunur. Tyren (Tur-Han) denizinde bulunan bu adayı altta görüyoruz.

Kaynaklar:

- (1) <http://www.halukberkmen.net/pdf/58.pdf>
- (2) <http://www.halukberkmen.net/pdf/237.pdf>
- (3) <http://www.halukberkmen.net/pdf/60.pdf>
- (4) <http://www.halukberkmen.net/pdf/123.pdf>